

Diergezondheidszorg Vlaanderen vzw

Contactadres: Industrielaan 29 - 8820 TORHOUT

Maatschappelijke zetel: Hagenbroeksesteenweg 167 - 2500 LIER

BTW BE 0409.450.856 • RPR Antwerpen - afdeling Mechelen

info@dgz.be • 078 05 05 23 • www.dgz.be

ACTIVITEITENVERSLAG 2022

DIERGEENEESKUNDIGE BEGELEIDING VARKEN

In opdracht van het FAVV houdt DGZ de vinger aan de pols van de diergezondheidssituatie in Vlaanderen.

Werkten mee aan dit verslag:

Eva Van Mael, Veerle Ryckaert, Willem Van Praet, Tamara Vandersmissen, Charlotte Brossé, Angeliek Coysman, Mich Gillis en Thalía Vanblaere

Eindverantwoordelijke:

Evelyne De Graef

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Lijst van de gebruikte afkortingen.....	4
3	Schets van de veehouderij in Vlaanderen.....	5
4	Bedrijfsbezoeken.....	7
5	Monitoring varkensziekten.....	8
5.1	Afrikaans varkenspestvirus.....	9
5.2	Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom Virus (PRRSv).....	9
5.2.1	Datacollectie.....	10
5.2.2	Trendobservatie.....	12
5.3	Aujeszkyvirus.....	13
5.3.1	Datacollectie.....	13
5.3.2	Trendobservatie.....	15
5.4	<i>Brucella suis</i> (brucellose).....	16
5.4.1	Datacollectie.....	16
5.4.2	Trendobservatie.....	17
5.5	<i>Salmonella</i> species.....	18
5.5.1	Datacollectie.....	18
5.5.2	Trendobservatie.....	19
6	Bijlage.....	21

1 Inleiding

DGZ legt jaarlijks een rapport van de sanitaire diergeneeskundige begeleiding voor aan het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Het rapport is opgesteld als een situatieschets van de gezondheidstoestand van varkens in Vlaanderen met betrekking tot bestaande, opduikende en opnieuw opduikende infectieuze ziekten. Dit rapport geeft een overzicht van de bedrijfsbezoeken, onderzoeken en resultaten uitgevoerd gedurende het voorbije kalenderjaar in het kader van de sanitaire begeleiding, evenals een trendobservatie waar mogelijk. Een gelijkaardig rapport wordt eveneens opgesteld voor herkauwers en pluimvee.

2 Lijst van de gebruikte afkortingen

Ag	Antigen
As	Antistof
CBR	Complement bindingsreactie
DNT	Dermonecrotisch toxine
ELISA	Enzyme-linked immunosorbent assay
FAVV	Federaal agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
gE	Glycoproteïne E
gB	Glycoproteïne B
HI	Hemagglutinatie inhibitietest
IgG	Immunoglobuline G
IgM	Immunoglobuline M
PCR	Polymerase chain reaction
RBPT	Roos bengaal plaattest

3 Schets van de veehouderij in Vlaanderen

Tabel 1: Overzicht van het aantal actieve beslagen en nutsdieren in Vlaanderen (situatie op 31/12/22) en vergelijking met het voorafgaande kalenderjaar

Diersoort	2021		2022	
	Aantal beslagen	Aantal dieren	Aantal beslagen	Aantal dieren
Rundvee*	13.695	1.091.877	13.242	1.090.758
Vleeskalveren	251	167.566	248	160.672
Schape ¹	17.411	116.258	17.485	107.401
Geiten ¹	7.650	77.291	7.957	84.065
Hertachtigen ¹	1.510	5.806	1.517	5.231
Pluimvee**	2.579	76.443.537	2.642	80.748.876
Loopvogels	46	5.019	59	5.000
Konijnen	21	80.362	25	89.978
Fokvarkens	5.398	431.894	5.332	424.367
Vleesvarkens		4.567.473		4.491.645

¹: Op basis van de 15-decembertelling.

* Voor rundvee zijn de tijdelijk leegstaande beslagen ook opgenomen in de aantallen.

** Voor pluimvee zijn de gegevens exclusief hobbyhouderij én met inbegrip van broeierijcapaciteit.

Tabel 2: Verdeling gesloten, gemengde en fokbedrijven volgens capaciteit fokvarkensplaatsen op 31/12/22

Aantal fokvarkensplaatsen	Bedrijven		Fokvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	24	1,5%	0	0,0%
1-10	126	7,6%	466	0,1%
11-100	240	14,6%	17.240	4,1%
101-200	507	30,8%	79.189	18,7%
201-500	578	35,1%	179.682	42,4%
501-1.000	141	8,6%	96.964	22,9%
> 1.000	32	1,9%	50.492	11,9%
Totaal	1.648	100%	424.033	100%

Tabel 3: Verdeling gesloten en gemengde bedrijven volgens capaciteit vleesvarkensplaatsen op 31/12/22

Aantal vleesvarkensplaatsen	Bedrijven		Vleesvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	98	5,9%	0	0,0%
1-10	50	3,0%	299	0,0%
11-100	70	4,2%	2.746	0,1%
101-200	33	2,0%	5.433	0,3%
201-500	144	8,7%	54.592	2,8%
501-1.000	472	28,6%	367.035	18,7%
1.001-1.500	343	20,8%	441.694	22,5%
1.501-2.000	218	13,2%	385.407	19,6%
> 2.000	222	13,5%	708.803	36,1%
Totaal	1.650	100%	1.966.009	100%

Tabel 4: Verdeling vleesvarkensbedrijven volgens capaciteit vleesvarkensplaatsen op 31/12/22

Aantal vleesvarkensplaatsen	Bedrijven		Vleesvarkensplaatsen	
	Aantal	%	Aantal	%
0 of niet ingevuld	7	0,3%	0	0,0%
1-10	320	13,0%	967	0,0%
11-100	35	1,4%	1.484	0,1%
101-200	60	2,4%	10.617	0,4%
201-500	422	17,1%	159.867	6,3%
501-1.000	774	31,3%	599.370	23,8%
1.001-1.500	384	15,5%	483.656	19,2%
1.501-2.000	157	6,4%	279.219	11,1%
> 2.000	311	12,6%	983.755	39,1%
Totaal	2.470	100%	2.518.935	100%

4 Bedrijfsbezoeken

Tabel 5: Aantal bedrijfsbezoeken van DGZ-dierenartsen in 2022

Diersoort	Reden bedrijfsbezoek	Aantal bedrijfsbezoeken
Varkens	Veepeiler Varken	38
	PRRS	16
	Totaal	54

5 Monitoring varkensziekten

Situatie van Afrikaans varkenspestvirus bij varkens in 2022

Op 13 september 2018 werden voor het eerst everzwijnen, besmet met het Afrikaans varkenspestvirus, gevonden in de provincie Luxemburg waardoor België zijn vrije status voor Afrikaanse Varkenspest bij wilde everzwijnen verloor. In december 2020 herwon België zijn vrije status op internationaal niveau en is de ziekte dus officieel uitgeroeid in ons land.

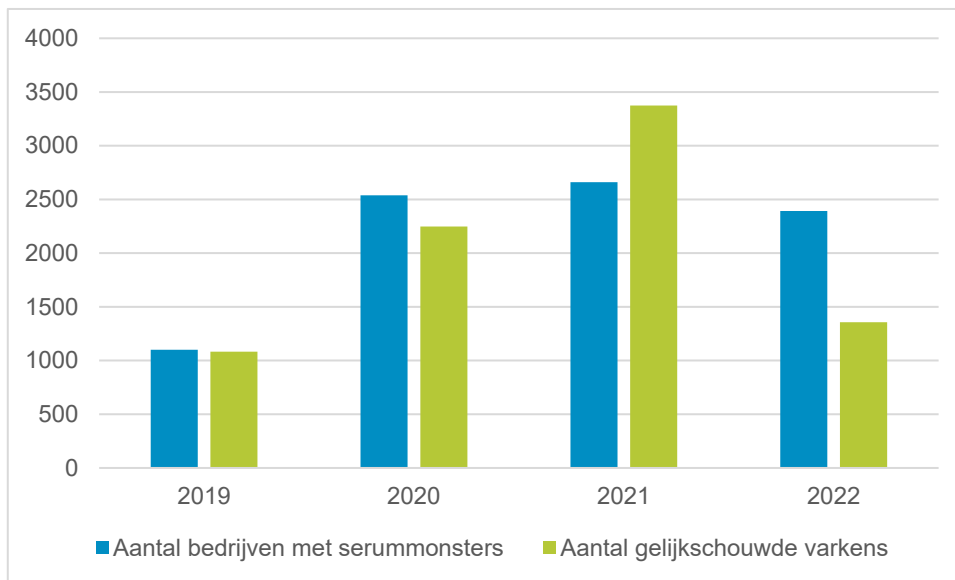
Desondanks blijft de verhoogde waakzaamheid van kracht. In dit kader worden de dierenartsen blijvend gestimuleerd vanuit FAVV en vanuit DGZ om, vooraleer een behandeling te starten bij meer dan 1 varken, steeds bloedmonsters te nemen voor onderzoek op AVP. Tot en met juni 2022 was het ook mogelijk om hiervoor een kadaver te laten onderzoeken, maar vanaf 1 juli wordt enkel onderzoek op de bloedmonsters nog vergoed door FAVV.

In het kader van de verhoogde waakzaamheid onderzocht DGZ in 2022 serummonsters van 2.393 Vlaamse varkensbedrijven. Dit is een lichte daling in vergelijking met het aantal onderzochte bedrijven in 2021 (2.661 bedrijven) en 2020 (2.538 bedrijven). Het aantal varkens dat in het kader van verhoogde waakzaamheid voor autopsie bij DGZ aangeboden werd, is in 2022 met 1.356 onderzochte varkens in 974 verslagen sterk teruggevallen ten opzichte van 2021 (3.374 dieren, 2.353 verslagen) en 2020 (2.247 dieren, 1.514 verslagen). De stopzetting van de vergoeding vanaf juli 2022 speelt hierin een cruciale rol.

5.1 Afrikaans varkenspestvirus

5.1.1 Trendobservatie

Figuur 1: Evolutie van het aantal serummonsters en aantal varkens aangeboden voor autopsie in het kader van AVP.

5.2 Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom Virus (PRRSv)

Situatie van PRRSV bij varkens in 2022

In april 2018 lanceerde de sector een ambitieus PRRS-programma, met financiële ondersteuning van het Sanitair Fonds. Doel van dit vrijwillige programma is dat elk bedrijf op termijn PRRSv beheerst. Dit meerjarenplan richt zich met een specifieke aanpak naar de verschillende schakels van de varkenshouderijketen: de KI-centra, de fokbedrijven én de conventionele bedrijven.

Binnen het PRRS-programma worden verschillende PRRS-Monitors aangeboden: de PRRS-Monitor Biggen, Vleesvarkens, Varkensbedrijf en Opfokvarkens. Alle informatie over deze monitors is terug te vinden op [de website van DGZ](#).

In 2022 namen 208 bedrijven deel aan de PRRS-Monitors. Dit is een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren (112 bedrijven in 2019, 111 in 2020 en 136 in 2021). Eenendertig bedrijven namen voor het eerst deel in 2022. In het totaal werden 277 PRRS-monitors biggen uitgevoerd. Tweeëntwintig en een halve procent van de deelnemende bedrijven in 2022 is negatief, dit percentage is ongeveer hetzelfde als de voorgaande jaren.

5.2.1 Datacollectie

Enkel analyses uitgevoerd in het kader van het PRRS-programma zijn opgenomen in onderstaande tabellen en grafieken.

Tabel 6: Overzicht analyses voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens in 2022

Analyses PRRSv	Totaal
Aantal onderzochte beslagen	208
Aantal geteste monsters	11.295
Aantal analyses	12.803
Aantal inzendende dierenartsen	69

Tabel 7: Aantal monsters/analyses voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens in 2022

PRRSv ELISA As (serum)	PRRSv PCR* (serum)	Totaal
4.192	7.133	11.325

* De combinatie PCR EU en PCR NA wordt aanzien als één analyse.

Tabel 7 omvat zowel gepoolde als individuele monsters. Van organen, bloed of serum poolt DGZ bij de PCR voor PRRSv maximaal vijf monsters. Het poolen van monsters is – ondanks een gedeeltelijk verlies aan informatie – een nuttige en kostenefficiënte methode om de algemene infectiestatus van een bedrijf te kennen. Toch is het soms raadzaam om individuele monsters te onderzoeken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een zeer lage infectiedruk of om na te gaan of een individueel dier of groep dieren PCR-negatief is. Bij het uitvoeren van een PCR wordt er zowel gezocht naar het de Europese (EU, PRRS type1) als de Noord-Amerikaanse (NA, PRRS type 2) variant van PRRSV.

Tabel 8: Resultaten Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) ELISA bij varkens in 2022

Resultaat	PRRSv ELISA As (serum)	
	Aantal	%
Negatief	3.667	87,5%
Niet interpreteerbaar	2	<0,1%
Positief (< 2,5)	482	11,5%
Positief (≥ 2,5)*	41	1,0%
Totaal	4.192	100%

* Een titer ≥ 2,5 is indicatief voor een acute PRRSv-infectie.

Het merendeel van de ELISA-testen voor PRRS binnen het programma gebeurt op monsters afkomstig van KI-centra die hun serologisch negatieve status wensen te bekomen of te behouden, of van fokbedrijven die negatieve beren wensen te verkopen. Dit verklaart het hoge percentage negatieve resultaten in tabel 8.

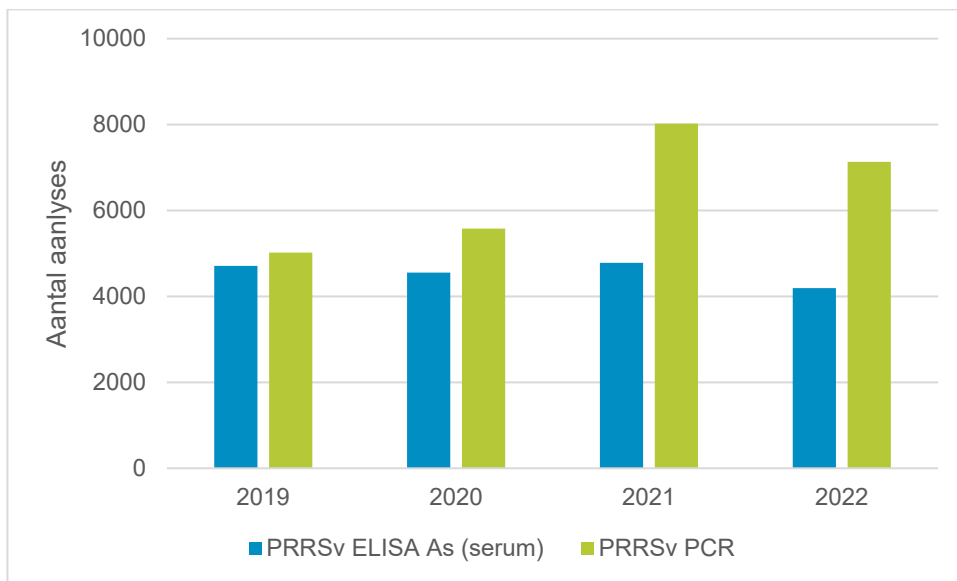
Tabel 9: Resultaten Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) PCR bij varkens in 2022

Resultaat	PRRSv PCR	
	Aantal	%
EU (type 1) negatief / NA (type 2) negatief	4.563	64,0%
EU (type 1) negatief / NA (type 2) niet-negatief	129	1,8%
EU (type 1) niet-negatief / NA (type 2) negatief	2.341	32,8%
EU (type 1) niet-negatief / NA (type 2) niet-negatief	100	1,4%
Totaal	7.133	100%

Monsters met resultaat 'twijfelachtig' of 'gedetecteerd' worden in bovenstaande tabel weergegeven als 'niet-negatieve' monsters.

5.2.2 Trendobservatie

Figuur 2: Evolutie aantal monsters voor Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom virus (PRRSv) bij varkens per jaar in de PRRS-monitors

5.3 Aujeszkyvirus

Situatie van Aujeszky bij varkens in 2022

De ziekte van Aujeszky – veroorzaakt door het varkensherpesvirus type 1 – is een zeer besmettelijke virusziekte die varkensachtigen treft en waarvoor geen specifieke behandeling bestaat. De symptomen kunnen erg variëren, gaande van lichte tot ernstige ademhalingsproblemen, zenuwsymptomen en voortplantingsproblemen. Het sterftepercentage varieert van minder dan 2% bij volwassen varkens tot 100% bij biggen van minder dan twee weken oud.

Sinds 2011 verbiedt België de preventieve vaccinatie tegen de ziekte van Aujeszky. De preventie bestaat momenteel uit het monitoren van de Belgische varkensstapel. Verdenkingen van de ziekte worden gemeld en onderzocht.

België behoudt in 2022 zijn ziektevrije statuut voor de ziekte van Aujeszky. Bij het verhandelen van levende varkens naar (delen van) lidstaten die vrij zijn van de ziekte van Aujeszky of die een eradicatieprogramma hebben dat goedgekeurd is door de Europese Commissie moeten voor deze ziekte bijkomende garanties gegeven worden.

Alle varkensbedrijven in België hebben een officieel vrij A4-statuut. Op deze bedrijven heeft geen enkel varken antistoffen tegen het wildvirus van Aujeszky, is er minstens de laatste twaalf maanden niet meer gevaccineerd en zijn er geen gevaccineerde varkens aangevoerd. Toch circuleert het virus nog bij wilde everzwijnen in ons land. Daarom is permanente waakzaamheid nodig.

5.3.1 Datacollectie

Tabel 10: Overzicht analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens in 2022

Analyses Aujeszky	Aantal
Aantal onderzochte beslagen	3.754
Aantal geteste monsters	69.013
Aantal analyses	69.080
Aantal inzendende dierenartsen	240

Tabel 11: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor Aujeszkybewaking bij varkens, uitgevoerd bij DGZ en derde labo's in 2022

Onderzoeksmotief	Aujeszky ELISA gE As (serum)	Aujeszky ELISA gB As (serum)	Aujeszky SN As (serum) (Sciensano)	Aujeszky ELISA gB As (serum) (Sciensano)	Totaal
Aujeszky-aannemingstest	183	0	0	0	183
Aujeszky-opvolgingstest (jaarlijks)	60.153	0	26	29	60.208
Aujeszky-opvolgingstest (4-maandelijks)	6.040	0	4	4	6.048
KI varken	2.388	0	0	0	2.388
Hercontrole (opdracht FAVV)	85	0	2	2	89
Diagnostiek	157	7	0	0	164
Totaal	69.006	7	32	35	69.080

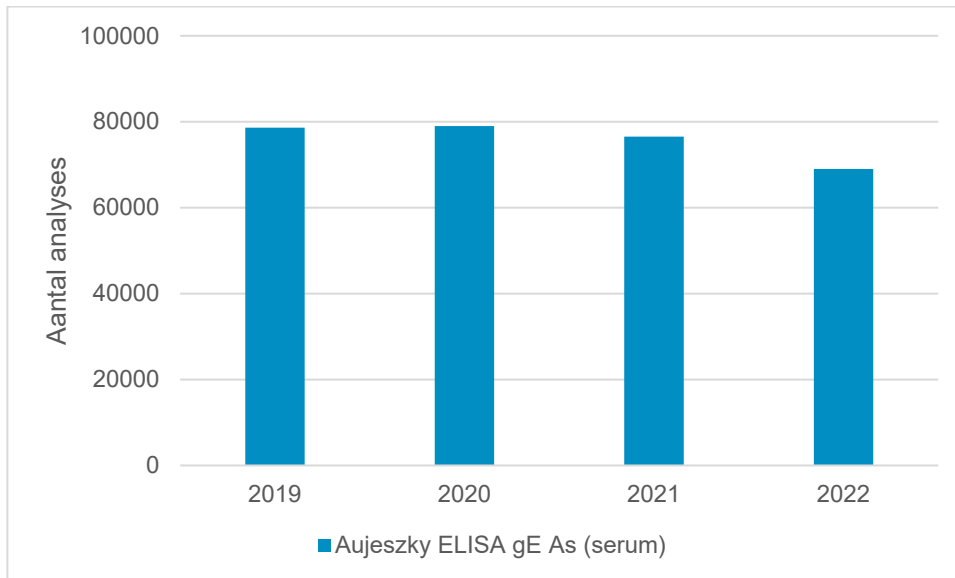
Het behoud van een A4-statuuat vereist een jaarlijkse opvolgingstest. Op een beslag dat fok- en/of opfokvarkens verhandelt of een beslag met buitenbeloop gebeurt de opvolgingstest viermaandelijks.

Tabel 12: Resultaten analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens, uitgevoerd bij DGZ en derde labo's in 2022

Resultaat	Aujeszky ELISA gE As (serum)		Aujeszky ELISA gB As (serum)		Aujeszky SN As (serum) (Sciensano)		Aujeszky ELISA gB As (serum) (Sciensano)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Negatief	68.955	99,93%	7	100%	30	94,0%	34	97,1%
Niet-interpreteerbaar	23	0,03%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Positief	28	0,04%	0	0,0%	0	0,0%	1	2,9%
Cytotoxisch	nvt	nvt	nvt	nvt	2	6,0%	nvt	nvt
Totaal	69.006	100%	7	100%	32	100%	35	100%

5.3.2 Trendobservatie

Figuur 3: Evolutie aantal gE ELISA-analyses voor Aujeszkybewaking bij varkens per jaar

Het percentage positieve gE ELISA voor Aujeszkybewaking blijft de laatste vier jaar zeer laag waardoor een trendobservatie geen extra waarde brengt.

5.4 *Brucella suis* (brucellose)

Situatie van *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2022

Brucellose is een zoönose die aangifteplichtig is. Het onderzoek gebeurt uitsluitend op KI-centra bij spermproducerende beren en bij beren verhandeld voor deze doeleinden.

Het percentage monsters positief voor *Brucella suis* bij DGZ blijft de laatste vier jaar stabiel en op een laag niveau.

5.4.1 Datacollectie

Tabel 13: Overzicht analyses voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2022

Analyses brucellose	Totaal
Aantal onderzochte beslagen	56
Aantal geteste monsters	2.703
Aantal analyses	2.798
Aantal inzendende dierenartsen	36

Tabel 14: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2022

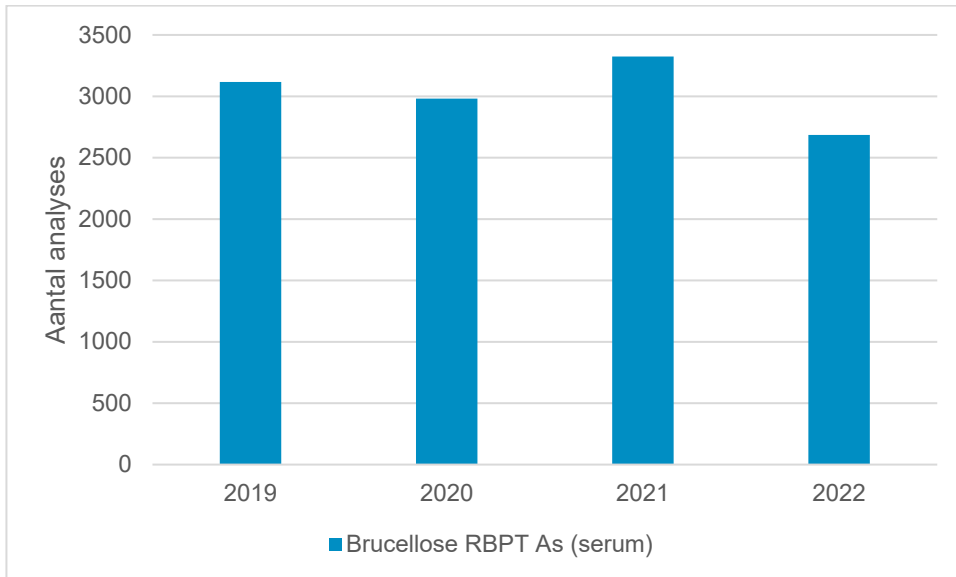
Onderzoeksmotief	Brucellose RBPT As (serum)	Brucellose CBR As (serum) (Sciensano)	Brucellose ELISA As (serum) (Sciensano)	Totaal
KI varken	2.450	15	90	2.555
Hercontrole (opdracht FAVV)	0	2	0	2
Diagnostiek	233	1	5	238
Handel	2	0	0	2
Totaal	2.685	18	95	2.798

Tabel 15: Resultaten analyses voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens in 2022

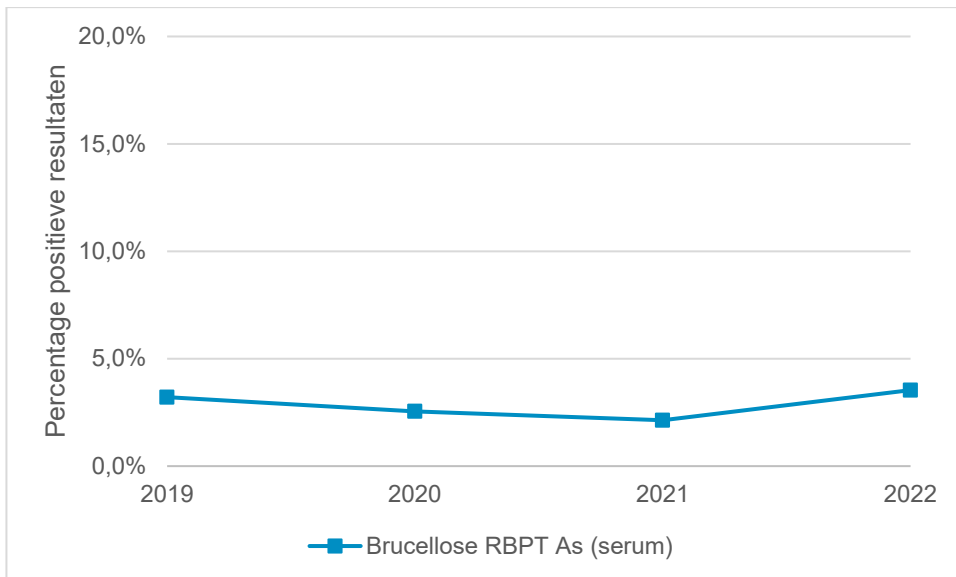
Resultaat	Brucellose RBPT As (serum)		Brucellose CBR As (serum) (Sciensano)		Brucellose ELISA As (serum) (Sciensano)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Negatief	2.590	96,5%	18	100%	95	100%
Positief	95	3,5%	0	0,0%	0	0,0%
Totaal	2.685	100%	18	100%	95	100%

5.4.2 Trendobservatie

Figuur 4: Evolutie aantal RBPT's voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens per jaar

Figuur 5: Evolutie percentage positieve RBPT's voor *Brucella suis* (brucellose) bij varkens per jaar

5.5 *Salmonella* species

Situatie van *Salmonella* bij varkens in 2022

Net zoals in de voorgaande jaren was ook in 2022 de monofasische variant van *Salmonella* Typhimurium het meest geïsoleerde serotype bij varkens. Het aantal *Salmonella* ELISA As-onderzoeken blijft verder afnemen.

5.5.1 Datacollectie

Tabel 16: Overzicht analyses voor *Salmonella* bij varkens in 2022

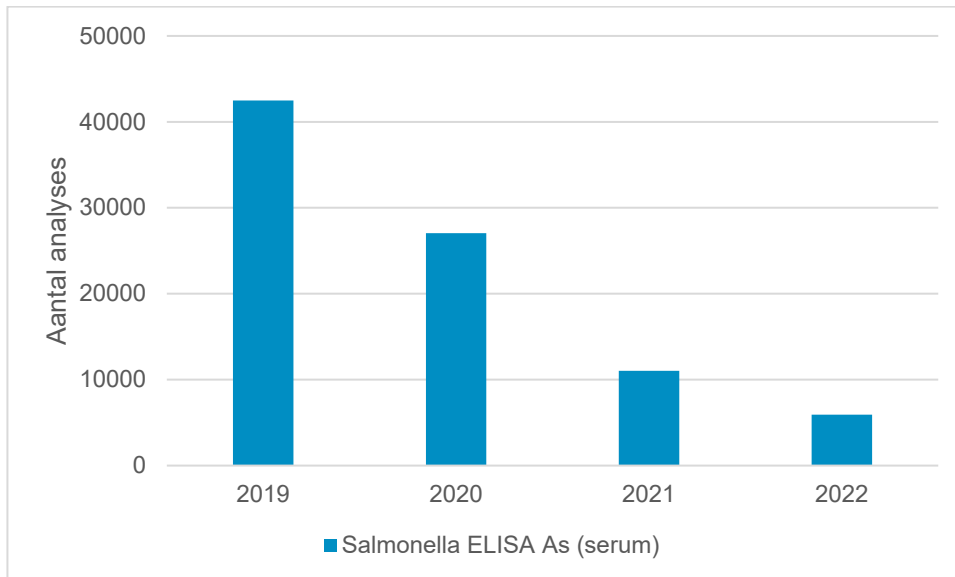
Analyses <i>Salmonella</i>	Aantal
Aantal onderzochte beslagen	341
Aantal geteste monsters	5.974
Aantal analyses	5.974
Aantal inzendende dierenartsen	79

Tabel 17: Aantal analyses per onderzoeksmotief voor *Salmonella* bij varkens in 2022

Onderzoeksmotief	<i>Salmonella</i> ELISA As (serum)	<i>Salmonella</i> isolatie volgens ISO 6579D	Totaal
Aujeszky-aannemings- of opvolgingstest	2.074	0	2.074
Veepeiler	0	0	0
Diagnostiek	3.860	40	3.900
Totaal	5.934	40	5.974

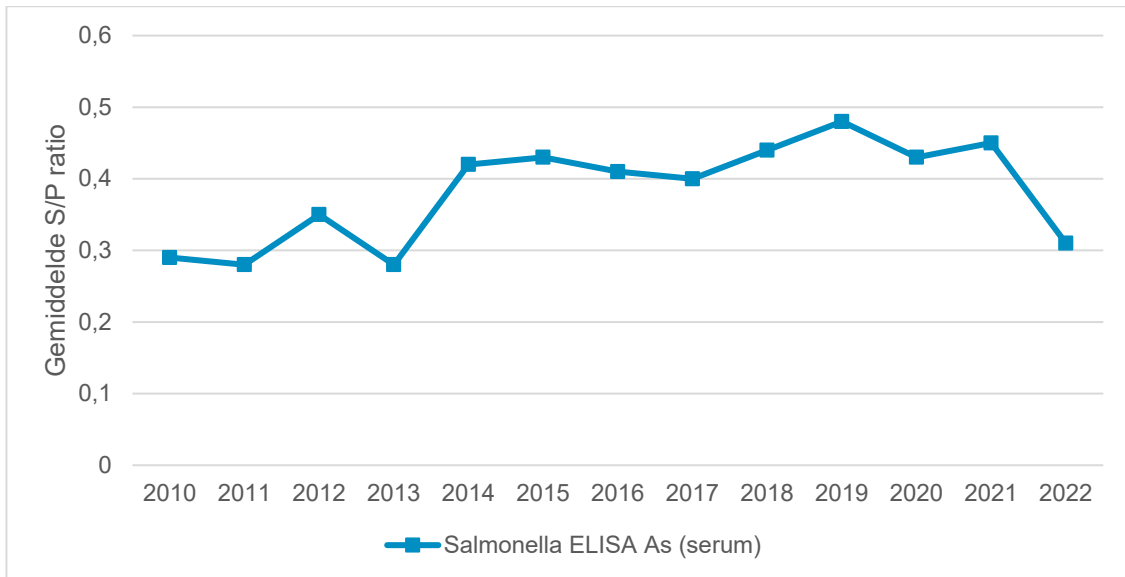
5.5.2 Trendobservatie

Figuur 6: Evolutie aantal *Salmonella* ELISA-testen bij varkens per jaar

In 2015 werden het wettelijk verplichte *Salmonella* Actieplan én de subsidiëring stopgezet. Tot en met 2019 verplichtten de kwaliteitslabels Certus en CodiplanPlus hun deelnemende bedrijven om het actieplan voort te zetten. Dit houdt in dat deze bedrijven van de bloedmonsters die worden genomen voor Aujeskybewaking eenmaal per jaar ook de s/p (sample to positive) ratio voor *Salmonella* laten bepalen. Belpork financierde deze analyses ook voor de Certus-deelnemers.

Sinds 2020 heeft Belpork de *Salmonella*-analyses bij zijn deelnemers stopgezet. In 2021 heeft ook CodiplanPlus de *Salmonella*-analyses afgebouwd om deze volledig stop te zetten vanaf 2022. Dit verklaart de daling in het aantal *Salmonella* ELISA's ten opzichte van de voorbije jaren.

Figuur 7: Evolutie gemiddelde s/p-ratio bij *Salmonella* ELISA bij varkens per jaar

6 Bijlage

Veescoop geeft elk semester een kort overzicht van mogelijke dreigingen, opvallende bevindingen en trends in de programma's en ziekten bij herkauwers, varkens en pluimvee.

Wat DGZ opmerkte en opviel bij varkens in 2021 werd gepubliceerd in onderstaande edities van Veescoop, die ook terug te vinden zijn in deze bijlage:

- [Veescoop Varkens nr. 009 1ste semester 2022](#)
 - [Veescoop Varkens nr. 010 2de semester 2022](#)
-

IN HET KORT

Mogelijke dreigingen van (her)opduikende ziekten bij varkens in Vlaanderen.

IN DE KIJKER

Opvallende bevindingen in het veld of vanuit de autopsiezaal van DGZ.

IN BEWEGING?

Trends in de programma's en belangrijke ziekten bij de varkens.

Nr.009

EERSTE SEMESTER 2022

DGZ heeft oog voor varkens

Wat zijn de actualiteiten voor varkens in Vlaanderen, wat kwam er binnen in de autopsiezaal, hoe evolueren varkensziekten?

IN HET KORT

AVP (Afrikaanse varkenspest): AVP blijft oprukken in Europa. In Polen zijn dit jaar al ruim 1200 positieve wilde zwijnen aangetroffen, in het noorden van Italië bijna 200 en al ruim 900 in Duitsland, met begin juli nog een uitbraak vlakbij de Duits-Nederlandse grens.

App (*Actinobacillus pleuropneumoniae* of eenzijdige longontsteking): van alle doodsorzaken die worden vastgesteld bij vleesvarkens in onze autopsiezaal blijft App een van de belangrijkste. In 2021 kwam voornamelijk besmetting met serotype 2 voor, net zoals in de voorgaande jaren. Het voorkomen van een zuiver serotype 9 daalt sinds 2017, en daarnaast zien we een sterke toename van serotypes 1/11, 1/9/11 of 9/11, waarbij de stam niet met één maar met de drie sera reageert. Ook serotype 5 kent een duidelijke opmars. Deze trends zetten zich verder in het eerste semester van 2022.

PRRSV (Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom Virus): De resultaten van de PRRS- Monitor Biggen van 2021 werden verwerkt: bij 20% van de deelnemers is er geen PRRSV teruggevonden in de bemonsterde biggen in de biggenafdeling. Dit voorjaar is dat bij bijna 30% van de deelnemers.

IN DE KIJKER

Uitval in de biggenafdeling? De ene coli is de andere niet.

Escherichia coli is een bacterie die in de biggenafdeling vaak voor problemen zorgt onder de vorm van speendiarree of slingerziekte. Deze laatste aandoening wordt ook oedeemziekte genoemd. Zowel speendiarree als slingerziekte zorgen voor verhoogde uitval bij de pas gespeende biggen.

De *E. coli*-bacterie veroorzaakt problemen bij de biggen door zich onder andere vast te hechten aan de cellen van de darmwand, met darmontsteking als gevolg. Daarnaast kan de bacterie gifstoffen produceren. De diagnose van speendiarree of slingerziekte kan gesteld worden aan de hand van autopsie of door bacteriologisch onderzoek van de mest van zieke dieren.

Veescoop? DGZ ondersteunt, ook in opdracht van het FAVV, veehouders en dierenartsen bij de bestrijding, monitoring en preventie van dierziekten.

Deze editie rapporteert over de eerste 6 maanden van 2022.

>> ZIE VOLGENDE PAGINA

In 2021 was darmontsteking bij 14,5% van de gespeende biggen die bij DGZ werden aangeboden voor autopsie de oorzaak van ziekte of sterfte.

Wanneer *E. coli* wordt teruggevonden bij autopsie of bij bacteriologisch mestonderzoek, betekent dit niet altijd dat deze bacterie ook de oorzaak is van het ziektebeeld in de stal. *E. coli* is namelijk ook een normale darmbewoner en niet iedere colibacterie is in staat om ziekte te veroorzaken. Daarom is het belangrijk om te weten met welk type *E. coli*-bacterie je te maken hebt. Dat kan door de gevonden *E. coli* verder te laten typeren. Dankzij dit onderzoek, dat pathotypering wordt genoemd, wordt bevestigd of de gevonden bacterie al dan niet de oorzaak kan zijn van het ziektebeeld in de stal. Indien blijkt dat het om een niet-ziekteverwekkende *E. coli* gaat, kan er op zoek gegaan worden naar andere oorzaken. Is het wél een ziekteverwekkende variant, dan kunnen de typeringsgegevens gebruikt worden om de meeste effectieve preventiestrategie in te zetten. Sinds het verbod op zinkoxide is een goede preventie trouwens meer dan ooit van belang!

Het is belangrijk dat je weet met welk type *E. coli* je te maken hebt: ziekteverwekkend of niet. Pathotypering helpt dit uit te klaren.

Pathotypering brengt duidelijkheid

E. coli is een bacterie die zich door middel van adhesiefactoren (fimbriae) gaat vasthechten aan de darmwand. Heel wat *E. coli*-stammen produceren ook gifstoffen. Om ziekte te kunnen verwekken, moet de *E. coli*-bacterie zowel de juiste adhesiefactoren als het vermogen om gifstoffen te produceren bezitten. Bij het uitvoeren van een verder onderzoek, de pathotypering, wordt al deze informatie over de gevonden kiem verkregen. Afhankelijk van welke adhesiefactoren en gifstoffen de bacterie al dan niet heeft, zal ze ofwel spëndiarree of slingerziekte veroorzaken, of onschadelijk zijn voor de biggen.

In 2021 pathotypeerde DGZ al 25 *E. coli*-bacteriën, geïsoleerd uit dieren die aangeboden werden voor autopsie, waarvan de meeste ziekteverwekkend bleken. Vijftien van deze bacteriën werden geïsoleerd uit kadavers van biggen met darmontsteking waarbij pathotypering uitwees dat 80% hiervan ziekteverwekkend was. De 10 andere werden geïsoleerd bij biggen met slingerziekte; hiervan bleek 70% ziekte te kunnen verwekken.

IN BEWEGING?

Programma/ Ziekte	Meting	2021 (jul-dec)	2022 (jan-jun)	Trend
PRRS-Monitor biggen	uitgevoerde monitors	115	119	-
	% bedrijven PRRSV negatieve biggen	29,6%	29,7%	-
Afrikaanse varkenspest	aantal onderzochte bedrijven*	2.348	1.907	↓
Autopsie	aantal varkens	1.859	1.589	↓

- : Situatie stabiel

* : Onderzocht in het kader van verhoogde waakzaamheid.

Cijfers gebaseerd op beschikbare gegevens op 06/07/2022

“VAN ALLE *E. COLI*-BACTERIËN DIE DGZ PATHOTYPEERDE UIT DIEREN AANGEBODEN VOOR AUTOPSIE BLEEK DE MEERDERHEID ZIEKTEVERWEKKEND.”

IN HET KORT

Mogelijke dreigingen van (her)opduikende ziekten bij varkens in Vlaanderen.

IN DE KIJKER

Opvallende bevindingen in het veld of vanuit de autopsiezaal van DGZ.

IN BEWEGING?

Trends in de programma's en belangrijke ziekten bij de varkens.

Nr.010

TWEEDE SEMESTER 2022

DGZ heeft oog voor varkens

Wat zijn de actualiteiten voor varkens in Vlaanderen, wat kwam er binnen in de autopsiezaal, hoe evolueren varkensziekten?

IN HET KORT

AVP (Afrikaanse varkenspest): In november 2022 werd AVP vastgesteld bij een everzwijn in het noorden van Tsjechië. Vier jaar nadat het land de AVP-vrije status herwon na een eerste uitbraak, wordt Tsjechië zo opnieuw met het virus geconfronteerd.

Autopsie: Voor de verhoogde waakzaamheid voor AVP wordt sinds 1 juli 2022 vanuit het FAVV enkel nog ingezet op bloedonderzoek. Hierdoor zien we een daling in het aantal kadavers dat aangebracht wordt voor autopsie-onderzoek. Toch blijft dit dé belangrijkste manier om de overlijdensoorzaken te achterhalen om zo de rest van de varkensstapel preventief te kunnen beschermen.

Bioveiligheidsaudit: Na de vorige risico-enquête hebben varkenshouders tussen de 10 en 14 maanden de tijd om hun dierenarts een volgende te laten uitvoeren. Op een kleine 4.000 varkensbedrijven werd de tweede bioveiligheidsaudit reeds uitgevoerd.

IN DE KIJKER

Roetbiggen duiken nog geregeld op in Vlaamse varkensbedrijven

Staphylococcus hyicus is de bacterie die exsudatieve epidermitis of 'smeerwrag' veroorzaakt. Bij de klassieke en meest voorkomende vorm ontwikkelen biggen besmet met deze bacterie huidletsels over het ganse lichaam. De letsels veroorzaken geen jeuk, maar door de wondjes verliezen de biggen vocht. Hierdoor kunnen ze uitdrogen en kan er sterfte optreden. Als stalstof in dit wondvocht gaat kleven, krijgen de biggen de typische zwarte korsten. Vandaar de naam 'roetbiggen'. Deze aandoening doet zich vooral voor bij dieren jonger dan 8 weken, maar zelfs ook bij biggetjes van 3 of 4 dagen oud.

De letsels zijn karakteristiek (zie foto volgende pagina) en meestal voldoende om de diagnose te stellen. Deze kan bevestigd worden in het labo door isolatie van *S. hyicus* uit de letsels, eventueel aangevuld met histopathologisch onderzoek. De staalname gebeurt best door de korst weg te nemen ter hoogte van de letsels en het vocht te bemonsteren.

Veescoop? DGZ ondersteunt, ook in opdracht van het FAVV, veehouders en dierenartsen bij de bestrijding, monitoring en preventie van dierziekten.

Deze editie rapporteert over de laatste 6 maanden van 2022.

>> ZIE VOLGENDE PAGINA

<< VERVOLG IN DE KIJKER

Omdat er veel antibioticaresistentie voorkomt, is het belangrijk om bij een uitbraak *S. hyicus* te isoleren en vervolgens een gevoeligheidsbepaling uit te voeren.

Een vroege behandeling heeft het meeste kans op succes. De behandeling bestaat uit vochttherapie bij uitgedroogde varkens, plaatselijk gebruik van milde antiseptica en - indien nodig - het toedienen van antibiotica, waarbij je rekening houdt met de gevoeligheidsbepaling. Daarnaast is het erg belangrijk om ook aandacht te besteden aan uitlokkende factoren (zie kadertekst).

Foto: Roetbig met korstige huidletsels, voornamelijk gesitueerd ter hoogte van de kop, uitstralend naar de rug.

Hoe vergroot je de kans om roetbiggen te voorkomen?

Vermijd huidletsels bij de biggen. Zorg voor een aangepaste huisvesting waar biggen zich niet kunnen kwetsen. Vermijd factoren die kunnen leiden tot vechten, zoals overbezetting, mengen en hergroeperen van biggen, onvoldoende voer- of drinkplaatsen of de afwezigheid van hokverrijking. Voer alle behandelingen bij de biggen secuur en met zorg uit, zodat je geen wondjes veroorzaakt.

Vermijd te hoge luchtvochtigheid in de stal. Optimaliseer het klimaat en zorg dat de biggen niet te nat worden wanneer ze eten en drinken, voornamelijk bij brijvoeding verdient dit extra aandacht.

Verlaag de infectiedruk door een goede reiniging en ontsmetting van de afdelingen. Voorzie voldoende leegstand waarbij de stal kan opdrogen.

Optimaliseer de immuniteit bij de biggen. Hiervoor zorg je voor een goede leeftijdsverdeling bij de zeugen en optimaliseer je het biestmanagement.

IN BEWEGING?

Programma/ Ziekte	Meting	2022 (jan-jun)	2022 (jul-dec)	Trend
PRRS-Monitor biggen	uitgevoerde monitors	119	103	↓
	% bedrijven PRRSV negatieve biggen	29,7%	31,3%	↑
PRRS-Monitor opfokvarkens	uitgevoerde monitors	-	35	
	% bedrijven PRRSV negatieve dieren	-	50%	
Afrikaanse varkenspest	aantal onderzochte bedrijven*	1.907	1.898	↓
Autopsie	aantal varkens	1.589	767	↓

- : Situatie stabiel

* : Onderzocht in het kader van verhoogde waakzaamheid (zie ook In het kort).

Cijfers gebaseerd op beschikbare gegevens op 06/02/2023.

“ ALS EEN DIER STERFT, IS HET HEEL BELANGRIJK OM TE WETEN TE KOMEN WAT DE DOODSOORZAAK IS. WANT DIE INFO ZAL JE HELPEN OM DE REST VAN JE VARKENSSTAPEL PREVENTIEF TE BESCHERMEN. ”